

TÖRTÉNELEM

100 éve hunyt el Verne Gyula

Honti tájakon is megfordultak regényhősei

Száz évvel ezelőtt, 1905. március 24-én hunyt el „a tudományos regény” /Osvát Kálmán meghatározása/ leghíresebb művelője Jules Verne francia író. Magyarországi népszerűségére mi sem jellemzőbb, hogy csak magyarul, Verne Gyulaként tartjuk őt számon. Generációk nőttek fel a „kapitányok” /Grant, Hatteras, Nemo, „a tizenöt éves kapitány”/ kalandjain, és tanulták meg játszva a regényekből a földrajzot, történelmet vagy éppen a földtant. Sokan /jómagam is/ öregkorukra újraolvassák Verne kalandos, izgalmas történeteit, hogy elmesélhessék azokat unokáiknak.

Szinte alig akad országa, régiója, tengere Földünknek, ahol ne fordultak volna meg Verne regényhősei. Nem kivétel ez alól a történelmi magyar föld sem. A Verne-rajongók jól tudják, hogy az egyik leghíresebb Verne-mű főhőse a Bach-korszakbeli osztrák elnyomás ellen összeesküvést szövő erdélyi gróf: **Sándor Mátyás**. Magyar, pontosabban erdélyi vonatkozása van a **Várkastély a Kárpátokban** című Verne-regénynek is. Azt azonban még a népszerű Vágó-vetélkedő „milliomosai” is bizonyára alig tudnák, hogy létezik egy olyan Verne-regény is, melynek főhőse egy ideig Hont megye területén, pontosabban Szalkán élt. Ez a regény **A dunai hajós**.

Ennek a regénynek is – hasonlóan a Sándor Mátyáshoz – egy elnyomás alatt élő nép fia a főhőse, egy bolgár révkalauz: **Serge Ladko**. Hazája még török rabiga alatt szenved, és Ladko Budapestre jön, hogy a török elleni felkeléshez szükséges fegyvereket uszályokra rakva Bulgáriába szállíthassa. Az idő előtt kitört bolgár felkelés miatt a terv kútba esik, és Serge

Ladko egyelőre nem térhet haza. Nem mesélem tovább, hogy „dunai hajósként” **Borus Demeter** álnéven milyen kalandokba keveredik a Dunán – akit érdekel a regény, úgy is elolvassa azt. Ami a történetből szármakra a legérdekesebb: Serge Ladko Borus Demeter néven **Szalkán** telepedik le. Tehát egy olyan „kisvárosban”, amely nem is közvetlenül a Duna partján található, ám amelynek fekvését Verne pontosan meghatározta: „...**az Ipoly torkolata, melynek jobbpartján fekszik Szalka**”. Ha belegondolunk, hogy Verne egy órányi időre sem állítja meg hőseit Pozsonyban vagy Komáromban, viszont szalkai hazalátogatása a regény egyik fontos mozzanata, felmerül a kérdés: mi vitte rá Vernét, hogy éppen e kis Hont megyei falut „emelje be” a világirodalomba? Tudomásom szerint a választ e kérdésre senki sem kereste – még Szalka szülötte, Turczel Lajos irodalomtörténész sem –, és én sem hiszem, hogy megtalálom a pontos választ. Csupán feltételezem, hogy lehet összegüggés **Csepregy Ferenc** /1842–1880/ színműíró szalkai születése és Borus Demeter szalkai „letelepedése” közt. A lexikonok szerint Csepregy két Verne-regényt, az **Utazás a Föld körül**, ill. a **Sztrogoff Mihály**-t is színpadra állított. Úgy képzelem, hogy ez Verne tudomása jutott, és A dunai hajós c. regényében Csepregy szülőfalujának szerepeltetésével a fiatalon elhunyt magyar színműírónak állított maradandó emléket. S hogy ez csak a Verne-regényeken edződött fantáziám terméke-e vagy sem, ezt döntsék el a filológusok, irodalomtörténészek.

Dr. Kiss László

Normális?

Az utóbbi időben két esemény vonta magára a figyelmet sok egyéb más közül. Az egyik egy rövid lejárátú, a másik már hosszabb ideje tart.

A rövid lejárátú esemény a **Bush–Putyin találkozó** volt fővárosunkban. Erről már hetekkel, sőt hónapokkal korábban tájékoztattak bennünket, és tették ezt azóta is folyamatosan. A rengeteg anyagi ráfordítás ellenére is honatyáink fontosnak tartották ennek a találkozásnak a megszervezését hazánkban, mivel állítólag ezzel megmutathatjuk magunkat a világnak. Aztán meg is mutattuk, azaz mutatták. Szokás szerint minden egyes magas szintű eseménynek megvan a saját protokollja, ami, ugye, kötelező jellegű, s amellyel minden honatyának – főleg ha maga is érintett benne – tisztában kell lennie. Nem ám a mi honatyáinknak! Ország-világ szeme látára fényes bizonyítékát adták annak, hogy az ilyen dolgokhoz azért még távolról sem nőttek fel. A tanácstalanság a legenyhébb kifejezés **köztársasági elnökünknek** Bushsal való találkozására. Nem értem: a sokhetes előkészületek közben nem futotta volna egy kis protokollmagolásra, helyzetgyakorlatra egy ilyen mérőföldkönek kikiáltott esemény zökkenőmentes lebonyolításához? Sokfelé röhögtek rajtunk szerte a világon, az biztos. Hát még a **díszszázad** bakiján! Egy ilyen elit alakulat tagjainak az elvárás szerint óraműként kellene dolgozniuk. Erre mi történik? A magas rangú vendégek tévé által közvetített fogadásán néhány „dísz”-százados forog,

mint malac a ronggyal, a többiekkel ellentétes irányban! Szép! Figyelj, világ, itt vagyunk!

Apropó, szép! A másik esemény, a hosszabb lejárátú, nem más, mint a **szupersztár-produkció**, melyben hazánk keresi az év énekesét. Az egyes adásokat százezrek vagy talán milliók nézik meg itthon és határainkon túl, reménykedve a produkció minőségében és színvonalában. Nem csupán az énekesek, hanem az összes bennfentes részéről is. Erre mi történik a legutóbbi elődöntőn? A műsorvezető páros férfi tagja úgy áll ki a kamerák elé, mint egy derékiig intellektuális, deréktól lefelé pedig hajléktalan atyafi. Ing, nyakkendő, zakó felül, alul pedig térdig felhajtott farmernadrág és bőrpántjait szabadon fityegtető katonai „surranó”. Megáll az ész! Az esztétikai értéket le kellett adni a ruhatárban? Azért az extravaganciának is megvannak a határai! Még szerencse, hogy ez azért nem befolyásolta a versenyzők remek teljesítményét, csupán „néhány” tévénező széperzéke kapott akkora pofont, mint Michalcsevszkij a szorítóban.

Jól tudom, kis ország vagyunk, és senki sem lehet tökéletes, ám könyörgöm, legalább az olyan dolgokban próbáljunk meg jónak lenni, ami alapvető, megoldható, és amihez csupán egy csipetnyi intelligencia meg egy apró kicsi akarat kell! Magunkat igyekezzünk megmutatni a világnak, ne a hülyeségeinket! Azokkal már úgy is sokan tisztában vannak.

Belányi Gyula

Könyvtári közlemény

Az **Ipolyvárosi Könyvtár** /Janko Král'u. 52./ értesíti látogatóit, hogy március 12-e és 19-e között a **szlovákiai könyvtárak hete** alkalmából a könyvtárba ingyenes a beiratkozás. E héten nem kell pótdíjat fizetni a könyvkölcsönzési idő önkényes meghosszabbításáért sem.